

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра документознавства,
інформаційної діяльності та українознавства

**Особливості роботи з документами, які
містять державну таємницю та
конфіденційну інформація**

Курсова робота з дисципліни
«Документаційне забезпечення управління»
(за фаховим спрямуванням)»

студентки групи ДІД-31
Семеренко Юлія Святославівна

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Коноплицька О.І.

Роботу допущено до захисту
«__» _____ 20__р.

Тернопіль -2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОБОТИ З ДОКУМЕНТАМИ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ІНФОРМАЦІХ.....	5
1.1 Поняття та класифікація інформації з обмеженим доступом.....	5
1.2 Дослідження змісту категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до чинного законодавства України.....	11
1.3 Захист інформації з обмеженим доступом інформації.....	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДОКУМЕНТАМИ, ЩО МІСТЯТЬ КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	17
2.1. Поняття комерційної таємниці у чинному законодавстві.....	17
2.2. Методи захисту комерційної таємниці.....	19
2.3. Відмінність конфіденційного діловодства від загального.....	20
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ, ЩО НЕ СТАНОВИТЬ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ.....	23
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

Вступ

Актуальність теми дослідження. Інформація є важливим і необхідним елементом діяльності людини, суспільства і держави. Соціальна корисність, економічна вартість і потенційна небезпека інформації вимагають детальної правової регламентації інформаційної сфери, розроблення механізмів, що гарантують інформаційну безпеку особи, суспільства і держави. В Україні правовий фундамент інформаційної безпеки будується на засадах принципового розподілу всього обсягу юридично значимої інформації на два види: загальнодоступна інформація та інформація з обмеженим доступом.

Правовий режим інформації з обмеженим доступом покликаний охороняти відомості, вільний обіг яких може порушити права та інтереси держави, суспільства і окремої особи, забезпечити інформаційну незалежність суб'єктів приватного права у відносинах із державою і між собою, узгодити публічну потребу у свободі інформації та право кожного на збереження таємниці.

Обіг інформації у суспільстві дає підстави для висновку про появу нового виду суспільних відносин – інформаційних, що є об'єктом правового регулювання. В умовах загальнонаукової новизни інформації як предмета дослідження, при відсутності великого обсягу законодавчої і судової практики правова наука об'єктивно не може мати у своєму розпорядженні глибокі пізнання в даній галузі. Багато проблем залишаються маловивченими або невивченими взагалі. Більше того, висновки з проблем правового регулювання обороту інформації в умовах динамічного розвитку соціальної, у тому числі і правової дійсності, вимагають свого постійного узагальнення і переосмислення. Інформаційні відносини регулюються нормами різних галузей права: конституційного, кримінального, адміністративного, цивільного; і в кожному з видів правовідносин інформація, як об'єкт правового регулювання, виявляє себе по-різному, має свої особливі риси.

Організація і технологія конфіденційного діловодства не регламентовані державними нормативними актами. Їх повинен визначати власник конфіденційних документів, з огляду на специфіку діяльності підприємства.

Однак при цьому йому необхідно керуватися визначеними нормами і правилами роботи з конфіденційними документами, що забезпечують потрібний рівень функціонування підприємства, збереженість документів і конфіденційність інформації, що міститься в них.

Розвиток ринкових економічних відносин в Україні поряд із позитивними здобутками супроводжується і певними негативними явищами. Особливу занепокоєність викликає збільшення кількості злочинів у сфері господарської діяльності, оскільки вони не лише гальмують позитивні тенденції, а й завдають істотної шкоди державі, суб'єктам відносин у сфері господарювання та окремим громадянам.

Метою дослідження є вивчення інформації з обмеженим доступом, її поняття та особливостей, та формування пропозицій щодо його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі основні завдання: визначення сутності та ознак інформації, її поняття, ознак і видів, місця інформації в системі об'єктів цивільних прав; визначення поняття інформації з обмеженим доступом, її ознак, класифікацій; вивчення динаміки формування таємниці як соціальної та правової категорії та розроблення аргументованих пропозицій з його вдосконалення.

Об'єктом дослідження є документи з обмеженим доступом інформації.

Предметом дослідження є організація роботи з документами з обмеженим доступом інформації.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод із системно-функціональним підходом до аналізу досліджуваних явищ. Це дозволило розглянути інформацію з обмеженим доступом як об'єкт інформаційних відносин, який перебуває в процесі постійного розвитку. У рамках зазначеного методологічного підходу використано також історичний метод, що дозволило дослідити специфіку поняття „інформація” в конкретних історичних умовах, динаміку його розвитку, а також порівняльний метод. На цій методологічній основі здійснювалися збір, обробка та аналіз емпіричного матеріалу.

Розділ 1. Теоретичні основи роботи з документами з обмеженим доступом інформації

1.1. Поняття та класифікація інформації з обмеженим доступом

За умов жорсткої конкурентної боротьби захист ділової, фінансової, технологічної та іншої інформації від крадіжок, несанкціонованого використання, її зміни чи знищення набуває важливого значення. Комерційні структури, зацікавлені у своїй конкурентоспроможності, насамперед вживають заходів щодо захисту такої інформації, спираючись на відповідні норми чинного законодавства та власну нормативно-правову основу.

Інформація може бути відкритою або з обмеженим доступом. Якщо відкрита інформація зазвичай не викликає питань щодо її природи, то згідно зі ст. 30 Закону України "Про інформацію" інформація з обмеженим доступом поділяється на таємну і конфіденційну.

До таємної інформації належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі. Віднесення інформації до категорії таємних відомостей, які становлять державну таємницю, і доступ до неї громадян здійснюється відповідно до Закону України "Про інформацію".

Конфіденційна інформація — це відомості, що перебувають у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. До конфіденційної інформації, що є власністю держави і перебуває в користуванні органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності, не можуть бути віднесені відомості:

- про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту;
- про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян;
- про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а

також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення;

- стосовно стану справ із правами і свободами людини і громадянина, а також фактів їх порушень;
- про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;
- інша інформація, доступ до якої відповідно до законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не може бути обмеженим.

Інформація з обмеженим доступом може бути поширена без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значущою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право власника на її захист.

Громадяни, юридичні особи, які володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру, одержаною на власні кошти, або такою, яка є предметом їх професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу і не порушує передбаченої законом таємниці, самостійно визначають режим доступу до неї, включаючи належність її до категорії конфіденційної, та встановлюють для неї систему (способи) захисту.

Виняток становить інформація комерційного та банківського характеру, а також інформація, правовий режим якої встановлено Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України (з питань статистики, екології, банківських операцій, податків тощо), та інформація, приховування якої являє загрозу життю і здоров'ю людей [11].

Найбільший інтерес з погляду захисту комерційних інтересів суб'єкта господарювання викликає комерційна і банківська таємниця.

Тлумачення поняття комерційної таємниці дається у ст. 36 (Неправомірне збирання, розголошення та використання відомостей, що є комерційною таємницею) Господарського кодексу України де, зокрема, зазначається, що

комерційною таємницею є відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, розголошення яких може завдати шкоди його інтересам.

Відомості, що належать до комерційної таємниці, мають містити такі ознаки:

- не підпадають під державну таємницю;
- стосуються виробничої діяльності фірми (підприємства);
- не спричиняють збитків інтересам суспільства;
- мають дійсну або потенційну комерційну цінність і створюють переваги у конкурентній боротьбі;

• мають обмеження у доступі, що встановлюються керівництвом фірми (підприємства);

- щодо них на фірмі (підприємстві) вживаються заходи щодо їх охорони.

До комерційної таємниці можуть бути віднесені:

- технологія виробництва;
- технологічні прийоми та устаткування;
- модифікація раніше відомих технологій і процесів;
- результати та програми наукових досліджень;
- перспективні методи управління;
- цінова і збутова політика;
- порівняльні характеристики власного асортименту і товарів конкурентів з погляду якості, зовнішнього вигляду, пакування тощо;
- виробничі, комерційні та фінансово-кредитні відносини з партнерами;
- плани підприємства щодо розширення (скорочення) виробництва;
- факти ведення переговорів з питань купівлі-продажу;
- дані, що можуть бути використані для заподіяння шкоди репутації підприємства;
- інформація про кадри підприємства;
- наявність засобів та умов для захисту комерційної таємниці. Іноземні фірми в межах відомостей, які необхідно захищати за умов ринку, розглядають

як промислову власність винаходи, дані про устаткування, інструменти, розроблені або придбані ними і недоступні для широкого користування.

До промислових таємниць фірми відносять основні виробничі показники, проекти, технологічні інструкції, результати перевірок і випробувань, опис зразків продукції на сировину, сутність експериментів, оцінку якості процесів і виробів, дослідницькі звіти, карти контролю якості, інструкції з підготовки кадрів, вартісні показники, маркетингові дослідження, перелік покупців, умови постачань і стратегія на ринку, прогнози тощо.

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці є видом недобросовісної конкуренції, який може становити досить серйозну загрозу економічній безпеці фірми (підприємства).

Інформація щодо діяльності та фінансового стану підприємства, яка стала відомою банку в процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні банківських послуг, і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди, відповідно до ст. 60 Закону України "Про банки і банківську діяльність" є банківською таємницею.

У питаннях захисту банківської інформації не варто покладатися тільки на державну законодавчу основу, тим більше що остання має багато протиріч і дозволяє по-різному трактувати положення окремих законодавчих актів. Крім того, застосовувати деякі положення законів можна лише спираючись на нормативну основу самого банку.

Розглянемо деякі рекомендації щодо організації нормативної основи з безпеки комерційного банку. Передусім статут банку має передбачати його права на [7]:

- комерційну таємницю;
- визначення складу й обсягу відомостей, що становлять комерційну таємницю і конфіденційну інформацію;
- захист комерційної таємниці.

Такі положення, зафіксовані у статуті, дають банку юридичне право організувати захист таємниці банку; включати вимоги щодо захисту

комерційної таємниці в усі договори й угоди комерційного характеру; домагатися відшкодування збитків, завданих внаслідок протиправного посягання на інформацію; видавати нормативні та інші документи з питань захисту банківської і комерційної таємниці; створювати відповідні підрозділи захисту таємниці банку.

При визначенні складу комерційної таємниці необхідно виходити з економічної вигоди і безпеки банку. Занадто таємна діяльність банку може призвести до втрати прибутку, оскільки умови ринку вимагають широкої реклами. Зневажливе ставлення до комерційної таємниці також може призвести до негативних результатів. Американські фахівці доводять, що втрата 20 % інформації призводить до банкрутства фірм та банків у 60 випадках із 100.

До комерційної таємниці доцільно віднести інформацію, яка характеризує нові банківські технології, роботу в галузі створення умов для надання нових послуг, плани відкриття філій, проникнення на нові ринки чи в нові сфери.

Особливу увагу слід приділити охороні інформації, яку містять договори та угоди, що їх укладає банк. Зміст або окремі положення деяких з них безумовно можуть становити комерційну таємницю банку. В окремих випадках охороні підлягає не тільки зміст договору, але й сам факт його укладання.

Комерційну таємницю може також становити інформація про перспективні методи управління персоналом, політика банку щодо надання послуг, фінансові, ділові та комерційні стосунки з партнерами, дані про керівний склад банку, способи захисту інтересів банку та організацію його безпеки тощо. Склад інформації, яка є комерційною таємницею, визначається керівництвом банку в кожному окремому випадку.

Одним із важливих нормативних документів банку з безпеки є Положення про комерційну таємницю і конфіденційну інформацію, яке оголошується наказом по банку. Положення передбачає перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю і конфіденційну інформацію банку. В ньому зазначають, яким посадовим особам така інформація може доводитись у повному обсязі, порядок її захисту в установах банку, хто відповідає за організацію заходів

захисту, відповідальність за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю. У наказі може визначатися склад комісії, яка розглядатиме і визначатиме цінність банківської інформації, подавати пропозиції керівникові банку про прийняття рішення стосовно надання відповідній інформації статусу комерційної таємниці чи конфіденційної інформації. Наказом також можуть передбачатися заходи щодо роботи персоналу стосовно збереження ним таємниці службової інформації.

Визначення порядку захисту інформації, організації роботи з нею здійснюється відповідно до Положення про організацію роботи з інформацією, що становить банківську і комерційну таємницю та є конфіденційною. Положення передбачає: права співробітників банку та інших осіб стосовно отримання закритої інформації, обов'язки посадових осіб і службовців банку з роботи з документами, що мають відповідний гриф, правила ведення переговорів за допомогою засобів зв'язку, спілкування з клієнтами та відвідувачами; правила оформлення доступу до закритої інформації; порядок розроблення, зберігання, пересилання та циркуляції документів, що мають відповідний гриф, в установах банку; загальні обов'язки персоналу банку щодо зберігання його таємниць; порядок доступу на засідання і наради з обговорення комерційних таємниць та організація їх проведення; інші питання, що регулюють правила доступу до закритої інформації.

Окремо регулюється доступ до інформації в автоматизованих системах. Так, згідно зі ст. 6 (Доступ до інформації) Закону України "Про захист інформації в автоматизованих системах", доступ до інформації, яка зберігається, обробляється і передається в автоматизованих системах, здійснюється лише згідно з правилами розмежування доступу, встановленими власником інформації чи уповноваженою ним особою [14].

Для належного захисту інформації необхідно обмежити до неї доступ. Обмеження доступу полягає у зменшенні кола осіб, яким відома закрита інформація. Йдеться не лише про встановлення всіляких комп'ютерних паролів, замикання документів у сейфі та знищення чернеток.

Організація системи захисту інформації починається з визначення переліку відомостей, які є комерційною таємницею та конфіденційною інформацією. Керівник підприємства має затвердити наказом Положення про комерційну таємницю та про конфіденційну інформацію на підприємстві, в якому надати перелік таких відомостей і зазначити, що нерозголошення комерційної таємниці та конфіденційної інформації входить до трудових обов'язків працівників, та визначити відповідальність за невиконання цих обов'язків.

1.2. Дослідження змісту категорій інформації з обмеженим доступом відповідно до чинного законодавства України

Захист інформації з обмеженим доступом є одним з першочергових завдань забезпечення інформаційної безпеки. Однак його ефективна реалізація, принаймні на правовому рівні, значно ускладнюється відсутністю єдиного розуміння понять "інформація з обмеженим доступом", "конфіденційна інформація", "таємна інформація". Оскільки положення з цього приводу містяться переважно в актах неінформаційного характеру і є доволі суперечливими, для з'ясування суті вищезазначених термінів слід проаналізувати зміст відповідних правових норм.

Згідно ст. 30 "Інформація з обмеженим доступом" Закону України "Про інформацію", інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденціальну (конфіденційна - це більш вдалих і широко вживаний термін) і таємну.

Конфіденціальна (конфіденційна) інформація - це, відповідно до Закону, відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Громадяни, юридичні особи, які володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру, одержаною на власні кошти, або такою, яка є предметом їхнього професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу і не порушує передбаченої законом таємниці, самостійно

визначають режим доступу до неї систем (способів) захисту. Виняток становить інформація комерційного та банківського характеру [20], а також інформація, правовий режим якої встановлено Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України (з питань статистики, екології, банківських операцій, податків тощо), та інформація, приховування якої є загрозою для життя і здоров'я людей. До таємної належить інформація, що містить відомості, які становлять державну або іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Ст. 30 у визначенні таємної інформації передбачає, що її розголошення завдає шкоди особі, суспільству і державі. Але власник встановлює для інформації режим обмеженого доступу, відносячи її до категорії конфіденційної також з урахування того, що повідомлення такої інформації третім особам може завдати йому (його інтересам) шкоди. Так само і державні юридичні особи, що володіють інформацією на праві повного господарського відання або оперативного управління (як і іншою державною власністю), тобто титульні володільці згідно змісту ст. 30 можуть відносити таку інформацію до категорії конфіденційної, якщо її розголошення може зашкодити державі. Крім того заподіяння шкоди окремому суб'єкту правовідносин одночасно є заподіянням шкоди правопорядку в цілому, тобто шкода завдається не лише окремій особі, а й суспільству та державі.

Закон охороняє як таємну, так і конфіденційну інформацію, тому неможливо говорити про захист першої за допомогою закону, а іншої - засобами власника. Разом з тим слід зазначити, що суб'єкти встановлення режиму обмеженого доступу для цих категорій інформації є різними.

Віднесення інформації до категорії конфіденційної є реалізацією повноважень власника, тобто права власності як абсолютного (ніхто не повинен посягати на власність незалежно від того, чи вжив власник заходів щодо її збереження, а їх вжиття в межах абсолютного права не порушує і не обмежує прав інших осіб). У той же час визнання інформації таємною являє собою

безпосереднє виключення з права на інформацію, передбаченого чинним Законом та Конституцією [1].

Держава законодавчо зобов'язує не розголошувати всі види, крім комерційної та таємниці попереднього слідства (згідно Кримінального Кодексу України - таємниця попереднього слідства та дізнання) вже в силу існування інформації певного характеру або в силу знаходження інформації в певних суб'єктів.

1.3. Захист інформації з обмеженим доступом інформації

Нині термін «інформація з обмеженим доступом» на законодавчому рівні не визначено. Лише в окремих міжнародних угодах закріплене певне застереження щодо розуміння такої інформації. Зокрема у ст. 1 Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про співробітництво в галузі технічного захисту інформації, а також у ст. 1 Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Таджикистан про співробітництво в галузі технічного захисту інформації визначено, що «інформація з обмеженим доступом – інформація, право доступу до якої обмежено відповідно до національних законодавств держав Сторін» [2].

Аналіз національних законодавств вищезазначених країн дозволяє дійти висновку про відсутність законодавчого акту, який би визначав правовий режим інформації з обмеженим доступом. Законодавче закріплення знайшли лише окремі види такої інформації (закони Таджикистану «Про державну таємницю», «Про захист інформації», «Про перелік відомостей, що становлять державну таємницю», закон Білорусії «Про державні секрети»). Така ж ситуація спостерігається і вітчизняному законодавстві.

Вважаємо, що таке застереження має достатнє важливе значення, оскільки на відміну від загальнодоступної інформації, інформація з обмеженим доступом є цінною лише через «обмежене» коло користувачів та доступ до такої інформації регламентовані спеціальними правилами. У той же час аналіз даного положення дозволяє дійти висновку про відсутність розмежування понять

«інформація з обмеженим доступом» та «конфіденційна інформація», а також співвідношення їх між собою.

Правовий режим інформації з обмеженим доступом покликаний охороняти відомості, вільний обіг яких може порушити права та інтереси держави, суспільства і окремої особи, забезпечити інформаційну незалежність суб'єктів приватного права у відносинах із державою і між собою, узгодити публічну потребу у свободі інформації та право кожного на збереження таємниці [5].

Саме тому характерною рисою для більшості розвинених країн є наявність відповідних законодавчих актів, що встановлюють принципи, критерії, механізми класифікації інформації з обмеженим доступом, а також процедуру її охорони з боку держави чи власника.

Нині в Україні відсутній такий нормативно-правовий акт, який би закріплював правові засади захисту інформації з обмеженим доступом. Лише суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України, урегульовані на рівні окремого законодавчого акту – Закону України «Про державну таємницю»[6].

Поряд з визначенням конфіденційної інформації, Закон містить дефініції таємної інформації та перелік інформації, яка може належати до службової інформації, а також особливості правового режиму доступу до інформації про особу. Дефініція ж інформації з обмеженим доступом відсутня. Хоча у ст. 6 «Публічна інформація з обмеженим доступом» цього Закону визначено, що інформацією з обмеженим доступом є:

- 1) конфіденційна інформація;
- 2) таємна інформація;
- 3) службова інформація [7].

Принциповим і відмінним від визначення, поданого у чинному Законі України «Про інформацію», є визначення поняття «конфіденційна інформація», відповідно до якого конфіденційною інформацією можуть володіти,

користуватися та розпоряджатися лише фізичні та юридичні особи приватного права, а суб'єкти владних повноважень можуть лише володіти такою інформацією, та розпоряджатися – виключно у межах своїх повноважень та в порядку і за згодою осіб, від яких вони її отримали [8].

На нашу думку, дана стаття містить доволі значну кількість дискусійних положень. По-перше, в п. 2 зазначається, що «обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону». У той же час, як ми зазначали раніше, в українському законодавстві відсутній законодавчий акт, який би чітко визначав що є інформацією з обмеженим доступом. Більше того, у ст. 30 «Закону України «Про інформацію» визначено, що «порядок обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, що містять зазначену інформацію, визначається Кабінетом Міністрів України» [1], а отже підзаконним нормативно-правовим актом.

По-друге, у тому ж п. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» закріплено, що «обмеження доступу до інформації здійснюється ... при дотриманні сукупності таких вимог...». Побудова таким чином норми сприяє плюралізму тлумачення її змісту та сутності, оскільки виходить, що лише за умов єдності усіх трьох вимог, що далі розписує законодавець можливе обмеження доступу до інформації.

По-третє, законодавець зауважує, що «виключно в інтересах національної безпеки...) здійснюється обмеження доступу до інформації. Саме таку умову містить і п. 2 ст. 34 Конституції України. З цього приводу ми підтримуємо думку фахівців, які влучно зазначили, що «наведені підстави правообмеження сформульовані здебільшого за допомогою формально невизначених, у першу чергу оціночних, понять а їх тлумачення, інтерпретація, як відомо нерідко буває доволі неоднозначною» [9].

Крім того, навіть основоположний нормативно-правовий акт, що визначає основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності, – Закон України

«Про основи національної безпеки України» не містить конструкції «інтереси національної безпеки», натомість законодавець в цьому акті оперує такими поняттями як «національні інтереси», «пріоритети національних інтересів», «життєво важливі інтереси» тощо [10]. Вважаємо, що більш доречним було б формулювання не «виключно в інтересах національної безпеки...», а «з метою забезпечення національної безпеки». Саме така конструкція є більш усталеною та популярною в наукових розвідках, присвячених націобезпекознавчій тематиці.

По-четверте, не менш дискусійним є друга вимога здійснення обмеження доступу до інформації, зокрема «розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам». Знову ж таки виникає запитання що вважати розголошенням та як обчислити вартість шкоди від неістотної до істотної?

По-п'яте, законодавець зауважив, що обмеження доступу до інформації здійснюється тоді, коли «шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні». Таким чином, виникає питання як співвідносяться між собою поняття «розголошення» та «оприлюднення», а також як «вирахувати» «суспільний інтерес»?

У Законі України «Про телебачення й радіомовлення» на телерадіоорганізації покладено обов'язок не розголошувати інформації про приватне життя громадянина без його згоди, за умови якщо ця інформація не є «суспільно необхідною» [11]. Зважаючи на те, що нині відсутня процедура надання статусу інформації суспільно значимої чи суспільно необхідної та відсутні критерії, за якими можливо віднести певну інформацію до суспільно необхідної чи суспільно значимої, ще більшої складнощів виникне при оцінці шкоди від оприлюднення інформації з обмеженим доступом щодо суспільного інтересу.

Таким чином, законодавче закріплення захисту інформації з обмеженим доступом має складну, довготривалу історію та перебуває на стадії становлення і розвитку.

Розділ 2. Особливості роботи з документами, що містять комерційну таємницю підприємства

2.1. Поняття комерційної таємниці у чинному законодавстві

Порядок роботи з документами, що містять комерційну таємницю підприємства, повинні розробляти безпосередньо спеціалісти цього підприємства. Рекомендації, надані у статті, допоможуть розібратися зі складом таких документів і кваліфіковано підготувати порядок роботи з ними.

Комерційна таємниця належить до різновидів конфіденційної інформації, що не є власністю держави. У частині 1 статті 36 Господарського Кодексу України поняття «комерційна таємниця» визначається як відомості, що не є державною таємницею, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю підприємства, розголошення яких може завдати шкоди інтересам цього підприємства. Таким чином, до комерційної інформації можна віднести досить широкий спектр питань у різноманітних сферах життєдіяльності суб'єктів правовідносин.

Отже, комерційною таємницею можуть бути відомості організаційного, комерційного, технічного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які згідно з чинним законодавством не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.

Оскільки чинним законодавством України не встановлено, які саме грифи обмеженого доступу слід використовувати на матеріальних носіях інформації, що містить комерційну таємницю, то, вибираючи грифи, слід пам'ятати, що вони не повинні збігатися з грифами, використовуваними у сфері захисту державних таємниць.

Зазвичай на документах, що містять комерційну таємницю, проставляють гриф «Комерційна таємниця» («КТ») або «Конфіденційно» («Конф.»).

Визначати перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю, доручають експертній комісії (далі — ЕК) підприємства, до складу якої бажано залучати фахівців, що знаються на фінансових питаннях, кон'юктурі ринку та інформації щодо діяльності фірм-конкурентів, досконало обізнані з виробничою діяльністю в цілому, її особливостями, технологічним циклом, проходженням

усіх видів інформації (усної, документованої, такої як зразки, вузли, блоки, готова продукція), розуміються на укладанні договорів і контрактів.

Оформляючи перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю, ЕК має керуватися такими критеріями:

- якщо підприємство володіє інформацією, яка належить до державної таємниці, її слід виокремити, оскільки цей вид інформації охороняється законодавством України;

- виокремлюється інформація, що становить комерційну таємницю, яку умовно можна об'єднати у дві групи: науково-технічна (технологічна) і службова (ділова) інформація.

Службова інформація, яка потенційно може містити комерційну таємницю, включає [19]:

- відомості про фінансову діяльність підприємства (за винятком державної та іншої звітності, яка згідно з чинним законодавством України не може становити таємниці);

- відомості про розмір прибутків, собівартість продукції, зокрема плани маркетингу, відомості про характер і обсяги торговельних операцій, рівень цін, наявність товарів;

- тактичні й стратегічні плани розвитку підприємства;

- аналітичні огляди конкурентоспроможності продукції, що виробляється на підприємстві;

- плани рекламної діяльності;

- відомості про здійснювані комерційні операції та їх обсяги, про укладені контракти і їх умови.

Повніший і точніший склад і обсяг відомостей, що містять комерційну таємницю конкретного підприємства, порядок захисту й доступу до цих відомостей, а також правила користування відповідними документами визначає керівництво цього підприємства. До проведення такої роботи керівництво може залучати відповідних фахівців-аналітиків.

2.2. Методи захисту комерційної таємниці

Якщо у процесі діяльності підприємства створюються документи, що містять комерційну таємницю, то керівник цього підприємства повинен видати наказ про затвердження списку посадових і службових осіб, які мають право працювати з такими документами.

Посадові й службові особи, зокрема працівники служби діловодства (завідувач канцелярії, секретар тощо), які працюють з документами, що містять комерційну таємницю, мають бути обізнані з правилами роботи з ними, ознайомлені під розписку з відповідними відомчими інструкціями або індивідуальною інструкцією, котра визначає порядок роботи з документами, що містять комерційну таємницю, на конкретному підприємстві.

Працівникам (виконавцям), яких допущено до роботи з документами, що містять комерційну таємницю, забороняється усно чи письмово розголошувати будь-які відомості, що містяться в цих документах, якщо це не зумовлено службовою потребою.

Серед методів захисту комерційної таємної інформації можна виокремити такі найважливіші:

- розроблення положення про конфіденційну (комерційну) інформацію підприємства;
- підготовка інструкції, що визначає порядок роботи (обліку, зберігання і користування) з документами, які містять комерційну таємницю;
- розроблення інструкції (регламенту, порядку) щодо дотримання працівниками підприємства режиму нерозголошення конфіденційної (комерційної) інформації;
- включення до статуту (положення) підприємства розділів, що регламентують захист конфіденційної (комерційної) інформації;
- розроблення форми угоди про нерозголошення конфіденційної (комерційної) інформації, що укладається з особами, які мають доступ до такої інформації.

2.3. Відмінність конфіденційного діловодства від загального

Документування конфіденційної (комерційної) інформації та порядок роботи з документами, що містять комерційну таємницю, називається конфіденційним діловодством.

Конфіденційне діловодство загалом базується на тих самих принципах, що й загальне (відкрите) діловодство, але водночас має деякі особливі відмінності, зумовлені конфіденційністю документованої інформації.

За сферою діяльності загальне діловодство поширюється на управлінські дії і охоплює переважно управлінські документи. Тоді як конфіденційне діловодство поширюється як на управлінську, так і на усі види виробничої діяльності, включаючи не тільки управлінські, а й науково-технічні (науково-дослідні, проектні, конструкторські, технологічні тощо) документи. Крім того, до конфіденційних документів належать і деякі документи з особового складу, як-от, особові справи провідних фахівців підприємства, які є авторами комерційних ідей, «ноу-хау», зробили певні відкриття, винаходи, розробили новітні технології тощо. В особових справах цих працівників можуть зберігатися їхні характеристики, звіти про діяльність, перспективні плани роботи тощо, які також можна віднести до переліку документів, що містять комерційну таємницю.

Конфіденційне діловодство поширюється не лише на офіційні документи, а й на їх проекти, робочі записи, начерки, що не мають реквізитів, які надають цим документам юридичної сили, втім містять інформацію, що підлягає захисту.

Крім того, відмінність конфіденційного діловодства від загального полягає у тому, що в ньому документи, які містять комерційну таємницю, треба захищати не лише від втрати, а й від недозволеного виходу їх інформації за межі зони функціонування або встановленого кола осіб, які мають право працювати з ними.

Сутність конфіденційного діловодства зумовлена його організаційними і технологічними особливостями і полягає у такому [6]:

- суворе регламентування складу документів підприємства, що містять комерційну таємницю, та їх виготовлення;

- обов'язковий облік кожного примірника документа; поаркушний облік усіх без винятку документів та їх проектів;

- максимальна повнота реєстраційних даних про кожний документ;

- фіксація проходження і місцезнаходження кожного документа на підприємстві;

- проведення систематичних перевірок наявності документів;

- дозвільна система допуску до документів, що містять комерційну таємницю, і справ, у яких ці документи зберігаються;

- жорсткі вимоги до умов зберігання цих документів і користування ними;

- персональна відповідальність працівників (виконавців) за облік, збереження документів і порядок користування ними.

Завданнями конфіденційного діловодства є:

- документаційне забезпечення усіх видів конфіденційної (комерційної) діяльності;

- захист задокументованої інформації, що утворилася в процесі конфіденційної (комерційної) діяльності.

Документуючи конфіденційну (комерційну) інформацію, слід врахувати такі аспекти:

- обсяг конфіденційних відомостей, що містяться у документі, має бути мінімальним (бажано зашифрованим) і визначатися реальною ситуацією;

- документ завжди має стосуватися лише одного питання (теми). Це є важливим не стільки для швидкого доведення документа до виконавців, скільки для забезпечення чіткого функціонування системи доступу персоналу до конфіденційної інформації, потрібної лише певному працівникові (виконавцеві), та запобігання несанкціонованому ознайомленню решти працівників підприємства;

- зведені розпорядчі (зокрема, накази з основної діяльності), організаційні, планові, звітні та інші подібні документи не можна розсилати підрозділам і виконавцям у повному оригінальному варіанті. Такі документи доводять до виконавців вибірково як витяги і персоніфіковані додатки-завдання;

- інформацію з обмеженим доступом слід максимально локалізувати у конкретній частині документа, його розділі, додатку, фотоілюстрації, графіку, окремій дискеті, диску тощо.

Загалом склад документованої конфіденційної інформації підприємства залежить від компетенції і функцій цього підприємства, характеру його діяльності, взаємовідносин (зв'язків) з іншими підприємствами, установами і організаціями.

Як уже зазначалося вище, документам, що містять комерційну таємницю, обов'язково надається гриф обмеженого доступу. Цей реквізит (гриф) проставляється у правому верхньому куті першої сторінки документа, а для зброшурованих видань — на обкладинці й титульному аркуші. Нижче грифа зазначається номер примірника відповідного документа, наприклад:

Конфіденційно Прим. 2

КТ Прим. 3

Зауважимо, що оскільки гриф обмеженого доступу не можна наносити на магнітний носій, його слід обумовити у супровідному листі. Тобто в такому разі гриф проставляється або безпосередньо в листі, або про обмеженість доступу до магнітного носія зауважують у тексті цього листа залежно від конкретної ситуації.

Кожна демократична держава з метою забезпечення інформаційної безпеки формує систему захисту інформації, надаючи певній інформації статус інформації з обмеженим доступом. Не виключення і Україна. У той же час, незважаючи на чималу кількість нормативно-правових актів у сфері, розуміння категорії «інформація з обмеженим доступом», основних видів такої інформації та порядок обмеження доступу до інформації є доволі неоднозначними. У зв'язку з чим актуальним напрямом наукової діяльності є аналіз сучасного стану законодавчого закріплення суспільних відносин у сфері захисту інформації з обмеженим доступом, що і обумовило написання цієї наукової роботи.

Розділ 3. Проблеми та перспективи правового забезпечення безпеки інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці

Згідно Закону України "Про інформацію" інформація поділяється на відкриту та інформацію з обмеженим доступом. Остання поділяється на таємну, яка, в свою чергу, складається з державної таємниці та іншої таємної інформації, та конфіденційну інформацію [3]. Якщо державна таємниця на сьогоднішній день дістала ефективного правового захисту, то цього, на жаль, не можна констатувати щодо іншої інформації з обмеженим доступом. "Інша таємна інформація", яка становить систему видів таємної інформації, що не становить державної таємниці, не має навіть чітко закріпленої в законодавстві структури (однак потребує вичерпної визначеності, оскільки її існування фактично є обмеженням права на інформацію), хоча ця структура й може бути визначена виходячи зі змісту правових норм, присвячених окремим видам такої інформації, які містяться в законах, що контекстне не належать до інформаційного законодавства. Не кращою є ситуація і з правовим регулюванням обігу конфіденційної інформації [10].

Наслідком такої невизначеності є відсутність у суб'єктів правотворення та правозастосування адекватного уявлення про структуру інформації з обмеженим доступом, ототожнення конфіденційної інформації та таємної інформації, що не становить державної таємниці, "аморфний стан" нових видів таємної інформації, що з'являються поза нормами інформаційного законодавства (наприклад, професійна таємниця або відомості про заходи безпеки та осіб, взятих під захист [7]). Все це негативно відбивається на якості створюваних підзаконних нормативно-правових актів, зокрема з питань захисту інформації, бо інформація не може бути належним чином захищена без визначення ступеню безпеки, якого вона потребує, та його аргументації тими чи іншими властивостями інформації. Досі відсутня також єдина термінологічна база інформаційного законодавства, неврегульовані суперечності між нормами його окремих актів.

Розділ I "Загальні положення" визначає мету, завдання, сферу дії Закону України "Про інформацію з обмеженим доступом, що не становить державної

таємниці", його місце в системі інформаційного законодавства України, державні гарантії безпеки інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці. Розділ містить також визначення інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці, вимоги до її матеріальних носіїв. Визначаються також засади визначення режиму доступу та встановлення режиму обмеженого доступу до інформації про особу (її зміст, склад за режимом доступу - та відповідне поширення на інформацію про особу положень щодо конфіденційної або таємної інформації,- особливості обігу, обмеження на здійснення діяльності, предметом якої є зазначена інформація). Зокрема, здійснюється чітке розмежування категорій інформації з обмеженим доступом.

Розділ II "Повноваження органів державної влади щодо інформації з обмеженим доступом" встановлює повноваження органів державної влади щодо інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці, порядок їх доступу до зазначеної інформації, а також їх обов'язки відносно забезпечення безпеки інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці, та додержання встановленого режиму доступу до неї.

Розділ III "Конфіденційна інформація" визначає принципи та порядок віднесення інформації до категорії конфіденційної, суб'єктів, яким належать повноваження з віднесення інформації до категорії конфіденційної, становище конфіденційної інформації як об'єкта права власності та інтелектуальної власності, принципи та особливості обігу конфіденційної інформації, гарантії забезпечення безпеки конфіденційної інформації та гарантії захисту прав учасників суспільних відносин, що виникають з приводу такої інформації.

Розділ IV "Таємна інформація, що не становить державної таємниці" визначає принципи та порядок віднесення інформації, що не становить державної таємниці, до категорії таємної, повноваження з віднесення такої інформації до категорії таємної, становище таємної інформації, що не становить державної таємниці, як об'єкта права власності та інтелектуальної власності, принципи та особливості обігу таємної інформації, що не становить державної таємниці, гарантії забезпечення безпеки таємної інформації, що не становить

державної таємниці, та гарантії захисту прав учасників суспільних відносин, що виникають з приводу такої інформації. Зазначений розділ містить вказівки про зміст таємної інформації, що не становить державної таємниці, та вичерпний перелік її видів, який встановлюється з метою запобігання необґрунтованим обмеженням передбаченого Конституцією України [1] права на інформацію.

Розділ IV передбачає також порядок внесення змін та доповнень до зазначеного переліку. Наведення в законопроекті всіх існуючих відповідно до чинного законодавства України видів таємної інформації, що не становить державної таємниці, дозволяє здійснити їх систематизацію, а також визначити особливості окремих видів зазначеної інформації, виходячи з загальних правил, вперше передбачених законопроектом для таємної інформації, що не становить державної таємниці. Крім того, таке наведення сприяє остаточному з'ясуванню інформаційного характеру правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають з приводу таємної інформації, що не становить державної таємниці. В цілому законопроект відображає існуючий характер видів таємної інформації, що не становить державної таємниці, обмежуючись незначними змінами та уточненнями їх визначень та особливостей обігу, що не викликає необхідності радикальних змін відповідних норм чинних законів України неінформаційного характеру.

Виключенням є лише таємниця попереднього слідства, щодо якої з метою забезпечення її безпеки пропонується змінити порядок та момент встановлення обмеження доступу до інформації, що становить таємницю попереднього слідства. Тобто, пропонується віднести таємницю попереднього слідства до категорії таємної інформації, замість конфіденційної (як це впливає з відповідних норм чинного законодавства). Слід підкреслити, що це не викличе зміни суб'єктів зазначеної інформації, або обмеження прав учасників кримінального процесу.

Розділ V "Участь інформації з обмеженим доступом в міжнародному інформаційному обміні" визначає пріоритетність дії міжнародних договорів, укладених Україною, які набрали чинності, визначає особливості обігу

конфіденційної інформації, а також таємної інформації, що не становить державної таємниці, та її окремих видів, встановлює обмеження діяльності з міжнародного інформаційного обміну та здійснення контролю за нею.

Розділ VI "Відповідальність за порушення законодавства про інформацію з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці" визначає суб'єктів правопорушень, які посягають на цілісність, достовірність, законну приналежність інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці, права учасників суспільних відносин, що виникають з приводу такої інформації, передбачає основні види зазначених правопорушень, встановлює порядок відшкодування моральної та матеріальної шкоди, право на судовий захист.

Розділ VII "Прикінцеві та перехідні положення" присвячений введенню Закону в дію та його кореляції з іншими законодавчими актами.

Структура законопроекту має наступний вигляд:

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета та завдання Закону Стаття 2 .Сфера дії Закону

Стаття 3. Місце Закону в системі інформаційного законодавства України

Стаття 4. Визначення термінів

Стаття 5. Інформація з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці Стаття 6 . Інформація про особу та режим доступу до неї

Стаття 7. Єдині вимоги до матеріальних носіїв таємної інформації, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави

Стаття 8. Державні гарантії безпеки інформації з обмеженим доступом

Стаття 9. Контроль за додержанням законодавства про інформацію з обмеженим доступом

Розділ II ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЩОДО ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

Стаття 10. Право власності органів державної влади на інформацією з обмеженим доступом

Стаття 11. Доступ органів державної влади до інформації з обмеженим доступом

Стаття 12. Обов'язки власника або суб'єкта інформації з обмеженим доступом щодо забезпечення доступу до неї органів державної влади

Стаття 13. Обов'язки органів державної влади щодо забезпечення інформації з обмеженим доступом, яка перебуває в їхньому віданні

Стаття 14. Придбання інформації з обмеженим доступом органами державної влади, вилучення її у власність держави

Розділ III КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

Стаття 15. Інформація, яка може бути віднесена до категорії конфіденційної

Стаття 16. Повноваження з віднесення інформації до категорії конфіденційної та зняття обмеження доступу до неї

Стаття 17. Окремі види конфіденційної інформації

Стаття 18. Порядок та принципи віднесення інформації до категорії конфіденційної та зняття обмеження доступу до неї

Стаття 19. Початок та закінчення дії обмеження доступу до конфіденційної інформації

Стаття 20. Надання грифа обмеження доступу матеріальним носіям конфіденційної інформації

Стаття 21. Фінансування заходів з віднесення інформації до категорії конфіденційної та її захисту

Стаття 22. Конфіденційна інформація як об'єкт права власності та інтелектуальної власності

Стаття 23. Суб'єкти конфіденційної інформації

Стаття 24. Порядок визначення вартості конфіденційної інформації

Стаття 25. Обіг конфіденційної інформації

Стаття 26. Порядок передачі конфіденційної інформації

Стаття 27. Обов'язки працівників щодо конфіденційної інформації
роботодавця

Стаття 28. Доступ до конфіденційної інформації

Стаття 29. Термін зберігання конфіденційної інформації

Стаття 30. Страхування конфіденційної інформації

Розділ IV ТАЄМНА ІНФОРМАЦІЯ, ЩО НЕ СТАНОВИТЬ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Стаття 31. Інформація, яка може бути віднесена до категорії таємної

Стаття 32. Повноваження з віднесення інформації до категорії таємної

Стаття 32. Повноваження з віднесенням інформації до категорії таємної

Стаття 33. Порядок та принципи віднесення інформації до категорії таємної та зняття обмеження доступу до неї

Стаття 34. Початок та закінчення дії обмеження доступу до таємної інформації

Стаття 35. Надання грифа обмеження доступу матеріальним носіям таємної інформації

Стаття 36. Фінансування заходів, пов'язаних з віднесенням інформації до категорії таємної та її захистом

Стаття 37. Таємна інформація як об'єкт права власності та інтелектуальної власності

Стаття 38. Суб'єкти таємної інформації

Стаття 39. Обіг таємної інформації

Стаття 40. Доступ до таємної інформації

Стаття 41. Термін зберігання таємної інформації

Стаття 42. Службова таємниця

Стаття 43. Військова таємниця

Стаття 44. Таємниця нарадчої кімнати

Стаття 45. Лікарська таємниця

Стаття 46. Адвокатська таємниця

Стаття 47. Таємниця повідомлень, що передаються засобами зв'язку

Стаття 48. Банківська таємниця

Стаття 49. Таємниця страхування

Стаття 50. Таємниця усиновлення

Стаття 51. Таємниця попереднього слідства та дізнання

Стаття 52. Таємниця вчинюваних нотаріальних дій

Стаття 53. Професійна таємниця

Стаття 54. Інша передбачена законом таємна інформація

Стаття 55. Страхування відповідальності суб'єктів таємної інформації

Розділ V УЧАСТЬ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ В МІЖНАРОДНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ОБМІНІ

Стаття 56. Міжнародні договори

Стаття 57. Участь конфіденційної інформації в міжнародному інформаційному обміні

Стаття 58. Участь таємної інформації в міжнародному інформаційному обміні

Стаття 59. Обмеження діяльності з міжнародного інформаційного обміну

Розділ VI ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ІНФОРМАЦІЮ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

Стаття 60. Порухення законодавства про інформацію з обмеженим доступом та відповідальність за їх скоєння

Стаття 61. Відшкодування шкоди Стаття 62. Оскарження та судовий захист

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення інших законодавчих актів у відповідність з нормами цього Закону вони діють у частині, що не суперечить цьому Законові.

У підсумку можна зазначити, що законопроект, про який йдеться, адекватно відображає сучасний стан розвитку інформаційних відносин, що виникають з приводу інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці, та відповідає нагальним потребам нашої держави та суспільства. На сьогоднішній день аналогів запропонованого законопроекту в Україні не існує.

Висновки

Таємна інформація – це інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані державною таємницею і підлягають охороні державою.

Відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання, можуть бути ви знані його комерційною таємницею (ст. 36 Господарського кодексу України). Комерційна таємниця – це інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових невідома та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з чим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію (ст. 505 Цивільного кодексу України).

Адекватними заходами захисту комерційної таємниці є:

1. Прийняття локальних нормативних актів – наказів, розпоряджень про затвердження і введення в дію Положення про комерційну таємницю. Це положення має містити перелік відомостей, які становлять комерційну таємницю конкретного підприємства, а також перелік наслідків, види юридичної відповідальності за втрату інформації, що є інтелектуальною власністю підприємства.

2. Затвердження форми зобов'язання (договору) про нерозголошення відомостей, які становлять комерційну таємницю.

3. Ознайомлення працівників, які мають доступ до конфіденційної інформації, з об'єктом правової охорони та відповідальністю за порушення правил його використання і підписання ними договору про нерозголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.

4. Якщо перелік відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства, є значним за обсягом, то доцільно видати його працівнику на руки, щоб у разі необхідності він міг поновити його у пам'яті.

У зобов'язання про нерозголошення комерційної таємниці можуть також бути включені пункти про нерозголошення відомостей комерційного характеру не тільки в період роботи працівника на даному підприємстві, але й протягом певного часу після його звільнення. Таке зобов'язання має зберігатися в особистій справі працівника. Але до зобов'язання про нерозголошення відомостей, які становлять комерційну таємницю підприємства, можуть бути включені тільки такі положення, які не Конституції України та чинним нормативно-правовим актам (у тому числі Кодексу законів про працю України).

Конфіденційне діловодство – це окремий напрям діловодства. Для забезпечення його ефективного функціонування важливе значення має розроблення спеціальної інструкції та додатків до неї, складання списку конфіденційної інформації, проставлення грифа обмеження доступу. При веденні конфіденційного діловодства слід приділити увагу відповідній підготовці документів, що містять комерційну таємницю, належному порядку робіт з ними, зокрема на електронних носіях.

Конфіденційне діловодство здійснюється шляхом вирішення комплексу організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних та оперативно-пошукових заходів, спрямованих на запобігання розголошення інформації з обмеженим доступом та втратами її матеріальних носіїв. Технологічні процеси цієї практичної сфери діяльності загалом базуються на тих самих принципах, що і загального (відкритого) діловодства, але відрізняються низькою суттєвих відмінностей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314)
3. Блощинська В.А. Сучасне діловодство. Навч. посіб. – Ів.-Франківськ. Інст. менедж. та економіки, 2006. – с.27
4. Віденко А.Н. Сучасне діловодство. – К.: Вища школа, 2009. – с.157
5. Губенко Л.Г., Немцов В.Д. Ділові папери в менеджменті: Навч. посібник. – К.: ТОВ “УВПК “ЕксОб”, 2007. – с.87
6. Документи і діловодство: Довідковий посібник. – М.: Економіка, 2003. –с.145
7. Зиновьева Н. Б. Документоведение: Учеб.-метод. пособие. - М.: ИПО Профиздат, 2007. – с.208
8. Кірючок О.Г. Правила складання та оформлення організаційно-розпорядчих документів. – Рівне.: “БМ-ТУР”, 2002.-с.53
9. Кірючок О.г., Корбутяк В.І. Документування у менеджменті: Підручник. – Київ: Центр навч.л-ри, 2004. – с.216
10. Корнев Ю.Г. Проблеми формування загальнонаціональної системи інформаційного забезпечення розвитку підприємництва / Ю.Г. Корнев // Економіка: проблеми теорії та практики. - Дніпропетровськ. - 2004. - Вип. 187. - С. 9-15.
11. Кулешов С. Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / УДНДІАСД; Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. - К., 2004. - с. 39
12. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение: Учебник. - Изд. 2-е, перераб. и доп. - К.: Знання, 2003. - с.156.
13. Кушнарєнко Н. М. Внутріпредметна і міжпредметна інтеграція дисциплін документознавчого циклу // Вісн. Харк. держ. акад. культури. - Х., 2012. - Вип. 11. - с. 106-114.
14. Палєха Ю.І. Документаційне забезпечення управління: Підручник. – К.: МАУП, 2002. – с.34

15. Слободяник М. Структура сучасного документознавства // Вісн. Кн. палати. - 2011. - № 4. - с. 18.
16. Соляник А., Кушнарєнко Н. Концептуальні засади викладання дисциплін документознавчого циклу // Вісн. Кн. палати. - 2011. - № 1. – с.27
17. Степченко О.П. Особові архівні фонди видатних українських учених як джерело з історії організації спеціалізованих фондів Всенародної (Національної) бібліотеки України (1918-1934): автореф. дис ... канд. іст. наук / НБУВ. – К., 2002. – 16 с.
18. Фельзер А.Д., Миссерман М.А. Делопроизводство: Справочное пособие. – К.: Вища школа, 2001 – с.58
19. Швецова-Водка Г.М. Визначення документа в архівознавстві / Г.М. Швецова-Водка //Студії з архівної справи та документознавства. – 2001. – Т.IV. – С. 99-102.
20. Швецова-Водка Г.М. Документальні чи документи / Г.М. Швецова-Водка // Бібл. вісн. – 2010. – № 3. – С. 10-11.
21. Шеремета А. Первинні документи та документообіг на підприємстві / А. Шеремета // Секретар-референт. - 2014. - № 10. - С. 20-23.

Правка | Проверка унікальності | Справка

Адрес:

Копіювати | Інформувати доменні:

Кодировка: WINDOWS-1251

Інформація

Адверго — контент на заказ продвигенне сайтю

Адверго — унікальний система, позволяющая заказчику оперативно найти исполнителей для выполнения любых работ и текстов, будь то написание статей, реферт новостей или написание формулов, приобфр готовую авторскую статью или перевод, организовать партнерский сайт, продвижение или услуги заказчика.

В системе зарегистрированы десятки тысяч авторов, которые ежедневно выполняют более 150 тысяч работ.

Інформація: **Проверка документа**

Унікальність текста (Фрази / Слова) **92% / 100%**
 Поиск по фразам: **92%** - хорошая уникальность текста.
 Поиск по словам: **100%** - высокая уникальность текста.

OK | Отмена | Блокировка

11:25:59 **Задача прервана (Прервано пользователем)**

01:25:59! Унікальність текста (Фрази / Слова) **92% / 100%**.
 Поиск по фразам: **92%** - хорошая уникальность текста.
 Поиск по словам: **100%** - высокая уникальность текста.

Журнал

лампантус готов к работе 571142 символов